

Початок досудового розслідування

У посібнику розглянуто нормативну основу та визначено практичні проблеми початку досудового розслідування від моменту отримання слідчим, дізнавачем, прокурором заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, до внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Окрему увагу приділено малодослідженим проблемам правового значення інформації, що міститься в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, прав людини у випадку початку досудового розслідування, особливостям початку досудового розслідування в умовах воєнного стану. Здійснено огляд і аналіз судової практики.

Видання формує системне, цілісне уявлення про процесуальний інститут початку досудового розслідування, призначене для широкого кола читачів, які цікавляться відповідною тематикою та становить особливий науковий і практичний інтерес для правозастосовників, дослідників, науковців, нормотворців, учасників кримінального провадження.

Міністерство внутрішніх справ України
Національна поліція України
Національна академія внутрішніх справ

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Практичний посібник

Київ – 2025

УДК 343.10/.13.06(477)
П66

Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради
Національної академії внутрішніх справ
25 червня 2024 року (протокол № 14)

Рецензенти:

Шевчишен Артем Вікторович,
заступник начальника Головного слідчого управління –
начальник управління організації роботи
та методичного забезпечення
Національної поліції України,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Єрменчук Олександр Петрович,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

Початок досудового розслідування: практ. посіб. / О. В. Таран,
П66 А. А. Вознюк, Р. А. Сербин та ін. Київ: Видавництво «Норма права»,
2025. 144 с.

ISBN 978-617-8306-15-1

У посібнику розглянуто нормативну основу та визначено практичні проблеми початку досудового розслідування від моменту отримання слідчим, дізнавачем, прокурором заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, до внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Окрему увагу приділено малодослідженим проблемам правового значення інформації, що міститься в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, прав людини у випадку початку досудового розслідування, особливостям початку досудового розслідування в умовах воєнного стану. Здійснено огляд і аналіз судової практики.

Видання формує системне, цілісне уявлення про процесуальний інститут початку досудового розслідування, призначене для широкого кола читачів, які цікавляться відповідною тематикою та становить особливий науковий і практичний інтерес для правозастосовників, дослідників, науковців, нормотворців, учасників кримінального провадження.

Видавництво «Норма права» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. У цьому виданні використано папір, сертифікований FSC® та PEFC™

УДК 343.10/.13.06(477)

© Таран О. В., Вознюк А. А., Сербин Р. А.,
Чернявський С. С., Шумейко Д. О.,
Запотоцький А. П., Сухачова І. О.,
Дуда А. В., 2025

© Видавництво «Норма права», 2025

ISBN 978-617-8306-15-1

Колектив авторів

Таран Олена Вікторівна, доктор юридичних наук,
професор (*Національна академія внутрішніх справ*);

Вознюк Андрій Андрійович, доктор юридичних наук,
професор (*Національна академія внутрішніх справ*);

Сербин Руслан Андрійович, доктор юридичних наук,
професор (*Головне управління Національної поліції в
Луганській області*);

Чернявський Сергій Сергійович, доктор юридичних
наук, професор (*Національна академія внутрішніх
справ*);

Шумейко Дмитро Олександрович, доктор юридичних
наук, професор (*Головне управління Національної
поліції у м. Києві*);

Запотоцький Андрій Петрович, доктор юридичних наук,
професор (*Національна академія внутрішніх справ*);

Сухачова Ірина Олександрівна, доктор юридичних наук
(*Національна академія внутрішніх справ*);

Дуда Альона Василівна, кандидат юридичних наук
(*Національна академія внутрішніх справ*)

Зміст

Перелік умовних позначень	6
Передмова	7
§ 1. Початок досудового розслідування: загальні положення	9
§ 2. Порядок прийняття, реєстрації та реагування на заяви (повідомлення) про кримінальні правопорушення	15
§ 3. Поняття заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення та процесуальний статус особи, яка її подала	23
§ 4. Усна заява (повідомлення) про кримінальне правопорушення	27
§ 5. Письмова заява (повідомлення) про кримінальне правопорушення	37
§ 6. Безпосереднє виявлення працівником правоохоронного органу кримінального правопорушення	41
§ 7. Анонімні заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення	49
§ 8. Прийняття рішення відносно заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення	57
§ 9. ЄРДР: поняття, нормативне регулювання, призначення	63
§ 10. Диференційований порядок початку досудового розслідування	67
§ 11. Суб'єкти, уповноважені вносити відомості до ЄРДР з метою початку досудового розслідування. Строк внесення відомостей до ЄРДР	73
§ 12. Відомості, які вносяться до ЄРДР з метою початку досудового розслідування	79

§ 13. Слідчий, дізнавач, прокурор, які будуть здійснювати повноваження у кримінальному провадженні	83
§ 14. Витяг з ЄРДР та правове значення інформації, що міститься в ЄРДР	93
§ 15. Права людини та наслідки внесення відомостей до ЄРДР як початку досудового розслідування	103
§ 16. Початок досудового розслідування в умовах воєнного стану	109
§ 17. Оскарження невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР	123
Список використаних джерел	133

Перелік умовних позначень

БЕБ – Бюро економічної безпеки України

ВАКС – Вищий антикорупційний суд

ВС – Верховний Суд

ДБР – Державне бюро розслідувань

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.

ККС – Касаційний кримінальний суд

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.

МВС – Міністерство внутрішніх справ

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НПУ – Національна поліція України

Положення про ЄРДР – Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене наказом Офісу Генерального прокурора від 30 червня 2020 р. № 298

Протокол – Протокол прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію

СБУ – Служба безпеки України

СОГ – слідчо-оперативна група

ОГП – Офіс Генерального прокурора

ІКС ІПНП – Інформаційно-комунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції України»

Журнал ЄО – Журнал єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

Передмова

У складній, багаторівневій системі кримінального провадження початок досудового розслідування визначає спрямованість та зміст реагування держави в особі уповноважених органів на кримінальне правопорушення, виникнення і реалізацію процесуальних прав учасників кримінального провадження, його ефективність в цілому. Тому у цій роботі процесуальний інститут початку досудового розслідування розглядається як багатоаспектний процес, що має не лише процедурно-правове, а й соціально-правове значення.

Процедура початку досудового розслідування завжди є специфічною комунікацією, де формалізовані норми безпосередньо взаємодіють з конкретною життєвою ситуацією, створюючи умови для пошуку та забезпечення балансу публічних і приватних інтересів. Отже, вкрай важливо, щоб діяльність всіх уповноважених осіб – від тих, хто приймає заяву, повідомлення про кримінальне правопорушення до суб'єктів, які ухвалюють рішення про початок досудового розслідування та внесення відомостей до ЄРДР – відповідала вимогам закону, враховувала сучасний стан правозастосування, була чіткою та обґрунтованою, адже таким чином забезпечується трансформація соціального конфлікту у впорядковану правову процедуру.

Для учасників кримінального провадження момент початку досудового розслідування є одним з ключових у реалізації їх процесуальних прав та гарантій, тому в роботі особлива увага приділена дослідженню різних аспектів початку досудового розслідування та його впливу на права цих осіб.

У дослідженні поряд з теоретичним узагальненням представлено практичне вирішення проблемних питань, що виникають у правозастосуванні, адже воно ґрунтується на системному підході до вивчення процедурних механізмів,

Початок досудового розслідування

аналізі судової практики, що дозволяє формулювати конкретні рекомендації. Серед іншого, це стосується проблем розгляду та реєстрації анонімних повідомлень про кримінальне правопорушення, процесуального та правового значення окремих документів, способів правозастосування у випадках, коли КПК України не регулює певні правовідносини.

Особливої актуальності у контексті сучасних викликів правовій системі України, зокрема у зв'язку із запровадженням правового режиму воєнного стану, набувають питання початку досудового розслідування у специфічних умовах. У зв'язку з цим запропоновано та обґрунтовано підхід щодо визначення впливу умов воєнного стану на діяльність щодо початку досудового розслідування.

Представлена робота формує системний погляд на процесуальний інститут початку досудового розслідування, виявляє процесуальні проблеми, пропонуючи науково обґрунтовані механізми їх вирішення. Її практична цінність визначається безпосередньою спрямованістю на вдосконалення правозастосовної практики. Сформульовані рекомендації можуть бути впроваджені в законотворчу діяльність, освітній процес та безпосередню роботу органів досудового розслідування, прокуратури, суду.

§ 1
Початок
досудового розслідування:
загальні положення

§ 1. Початок досудового розслідування: загальні положення

Початок досудового розслідування визначається виконанням уповноваженим суб'єктом – слідчим, дізнавачем, прокурором процедури внесення відомостей до ЄРДР.

Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин, після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, розпочати розслідування.

Виконання цих дій узгоджується з принципом публічності, згідно з яким прокурор, слідчий, дізнавач зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (за виключенням випадків, коли кримінальне провадження може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого) або в разі надходження заяви (повідомлення) про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила (ст. 25 КПК України).

У доктрині обґрунтовується думка про те, що законодавче визначення моменту початку стадії досудового розслідування є некоректним, неточним та суперечить положенням інших статей КПК України (зокрема, ч. 1, 3, 4 ст. 214 КПК України). Якщо буквально розуміти законодавця та вважати початком стадії досудового розслідування внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, то поза межами стадії досудового розслідування залишається діяльність, яка полягає у:

– прийнятті та реєстрації заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення (ч. 1, 4 ст. 214 КПК України);

Початок досудового розслідування

- проведенні огляду місця події у невідкладних випадках (ч. 3 ст. 214 КПК України);
- проведенні процесуальних дій, які пов'язані з початком досудового розслідування кримінального правопорушення, вчиненого на морському чи річковому судні, що перебуває за межами України (ч. 3 ст. 214, ст. 520 КПК України);
- затриманні особи при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення, а також безпосередньо після вчинення злочину (ст. 207, ст. 208 КПК України);
- обшуку затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223, ст. 236 КПК України (ч. 3 ст. 208 КПК України);
- тимчасовому вилученні майна у особи, яка затримана в порядку, передбаченому ст. 207 та 208 КПК України (ст. 168 КПК України);
- тимчасовому вилученні документів, які посвідчують користування спеціальним правом, у особи, затриманої в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України (ч. 1 ст. 148 КПК України);
- оскарженні бездіяльності слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України);
- розгляді слідчим суддею скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення (ст. 306 КПК України) та ухваленні відповідного рішення (ст. 307 КПК України) та ін.

Разом з тим, всі зазначені дії врегульовані КПК України, є процесуальними та здійснюються в межах саме стадії досудового розслідування. Зокрема, про це свідчать як

Книги, які можуть вас зацікавити

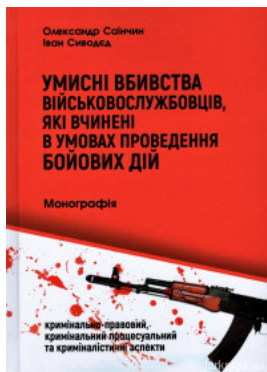
Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності

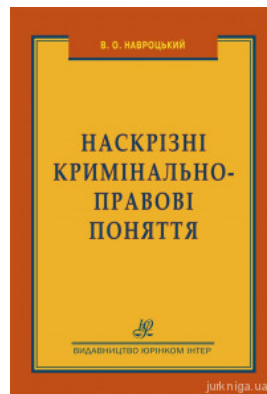
Судова медицина та психіатрія

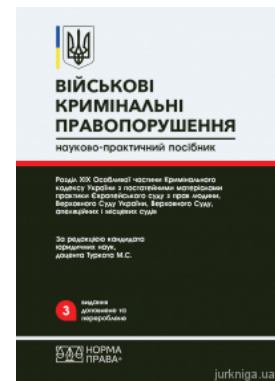
Медіація в Україні. Закон України "Про медіацію". Судова медіація за судовим законодавством

Умисні вбивства військовослужбовців, які вчинені в умовах проведення бойових дій (кримінально-правовий, кримінальний процесуальний та...

Наскрізні кримінально-правові поняття

Військові кримінальні правопорушення: Розділ XIX Особливої частини Кримінального кодексу України з постатейними матеріалами практики Європейського...

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

[Перейти на сайт](#) →